

Algemene informatie en jaarcijfers 2021

BAK, basis voor actuele kunst

Naam: Stichting BAK, basis voor actuele kunst
RSIN: 800455484
Adres: Pauwstraat 13a
3512 TG Utrecht

Instellingsgegevens

Stichting BAK, basis voor actuele kunst is statutair gevestigd te Utrecht en heeft ten doel het stimuleren en bevorderen van een beeldende kunstklimaat in Utrecht en het ondersteunen van de hedendaagse kunst in het algemeen.

BAK is een *basis* voor actuele kunst die actief bijdraagt aan de wereld waar het gaat om urgente vraagstukken als migratie, technologie en klimaat. Op dit snijvlak van kunst en maatschappij brengt BAK kunst, wetenschap en maatschappelijke actie – denken, verbeelden en doen – samen, om met haar publiek de wereld anders vorm te geven.

Artistieke kwaliteit gaat bij BAK hand in hand met daadwerkelijke impact in de samenleving.

Dit doet BAK door publieke programmering te combineren met onderzoek, productie, talentontwikkeling, gemeenschappelijk leren, onderwijs, kennisdeling en presentaties. Voor BAK is samenwerken uitgangspunt en leidraad. De transdisciplinaire projecten worden lokaal vormgegeven en zijn wereldwijd agenderend.

BAK is in Nederland het enige kunstinstituut dat de functies van presentatie-instelling en postacademische instelling verenigt.

Fiscale positie

BAK heeft sinds 1 januari 2008 de ANBI-status en is sinds 1 januari 2012 officieel een Culturele Instelling.

Bestuur/Directie – nevenfuncties

M. Hlavajova, algemeen/artistiek directeur
Aanstelling sinds 2000, bestuurder sinds 2014

Nevenfuncties:

Lid Raad van Advies Piotr Piotrowski Center for Research on East-Central European Art
(2017–heden)

Lid Raad van Toezicht European Cultural Foundation (2013–mei 2021)

Lid Raad van Advies Bergen Assembly (2012–heden)

Lid Raad van Toezicht Academy of Fine Arts, Prague (2021–heden)

E.S. Postema, zakelijk directeur

Aanstelling sinds maart 2018

Nevenfuncties:

Bestuurslid Stichting Cappella Amsterdam (2018–heden)

Penningmeester Bestuur Stichting Pynarello (2018–heden)

Penningmeester Bestuur Stichting Radio Antiqua (2018–februari 2021)

Bestuurslid De Zaak Nu (2019–heden)

Penningmeester Ouderfonds Daltonschool Pieterskerkhof (april 2021–heden)

Kascommissie Kunsten '92 (mei–juni 2021)

Raad van Toezicht

N.L. Jouwe, voorzitter

Aangetreden 19 november 2018, einde tweede termijn 18 november 2024

Nevenfuncties:

Voorzitter Stichting Mama Cash (2018–heden)

Bestuurslid Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (2013–heden)

C. J. M. Zijlmans, vice-voorzitter

Aangetreden 16 december 2015, einde derde termijn 15 december 2024

Nevenfuncties:

Voorzitter Bestuur Hulsewé-Wazniewski Stichting (2016–heden)

Lid Raad van Toezicht Bonnefantenmuseum, Maastricht (2015–heden)

Voorzitter stadscuratorium Lucas van Leyden Fonds, Gemeente Leiden (2020-2021)

Lid Commissie Collectie Nederland, Raad voor Cultuur (2020-heden)

F. W. A. Korsten

Aangetreden 15 november 2017, einde tweede termijn 14 november 2023

Nevenfuncties:

Geen relevante nevenfuncties

S.G.S. Mangoendinomo (auditcommissie)

Aangetreden 29 januari 2020, einde eerste termijn 28 januari 2023

Nevenfuncties:

Bestuurslid Stichting Pensioenfonds UWV (2017-heden)

Secretaris MR Klein Amsterdam (2019-heden).

M.S.J. Top (auditcommissie)

Aangetreden in 2018, einde tweede termijn 22 januari 2023

Nevenfuncties:

Lid Raad van Commissarissen Innova GGZ (2020-heden)

K.E. Watson

Aangetreden in 24 september 2019, einde eerste termijn 23 september 2022

Nevenfuncties:

Bestuurslid Lutfia Rabbani Foundation, Den Haag (2019–heden)

Cultural Leader in Residence, Cultural Leadership Research Master Programme, Universiteit

Groningen (2017–heden)

Presentatie, onderzoek en talentontwikkeling

Voor de hele Nederlandse culturele sector begon de nieuwe beleidsperiode 2021–2024 radicaal anders dan iedereen vooraf had bedacht. Dat gold uiteraard ook voor BAK. Ook in 2021 hadden we het hele jaar te maken lockdowns, thuiswerken, en de voortdurende onzekerheid over heropening waarmee een groot beroep werd gedaan op ieders flexibiliteit en uithoudingsvermogen.

Desondanks streefde BAK ernaar om zoveel mogelijk programma's met veel creativiteit doorgang te laten vinden. In de eerste helft van het jaar 2021 vonden programma's online plaats en vanaf juni werd ook het pand heropend met de daarbij behorende mogelijkheden voor programmering in de fysieke ruimte en/of in hybride vorm. Tijdens de eerste lockdown in 2020 is het pand gereed gemaakt om flexibel in te kunnen spelen op veranderende situaties en is het team getraind in het faciliteren van diverse vormen van programma. Ondanks dat de organisatie en programmering in deze tijd veel extra tijd en energie kost en niet alles doorgang kon en kan vinden, heeft deze crisis tevens geleid tot de ontwikkeling van belangrijke nieuwe programma's en nieuwe vormen van programma's die ook voor de langere termijn onder verschillende omstandigheden houdbaar blijven.

De inhoudelijke uitgangspunten van het beleidsplan BAK 2021–2024, getiteld *De illusies voorbij*, blijven onverminderd van kracht. Ondanks dat deze pandemie niet kon worden voorspeld, gaat het plan organisatorisch en inhoudelijk in op een volledig nieuw hoofdstuk in de menselijke ontwikkeling dat vraagt om een fundamentele verandering in onze manier van leven, werken en het aangaan van relaties. Er wacht ons een 'andere toekomst'. Hoe creëer je vooruitzichten die het bestaande idee van de toekomst veranderen? Een toekomst zonder illusies? BAK doet hierbij een beroep op het unieke vermogen van kunst om deze mogelijkheden te verbeelden en te oefenen, maar zonder daarbij valse beloften te creëren.

BAK vertrouwt op de kracht van kunst en samen met kunstenaars ontwikkelen we nieuwe vooruitzichten voor een wereld die gespeend is van een toekomst. BAK beschouwt kunst als een strategische vorm van creatieve intelligentie, gebaseerd op verbeelding, die kan bijdragen aan positieve verandering of deze zelfs kan sturen.

Presentatie

De pandemie en de noodzakelijke maatregelen hadden grote gevolgen voor de traditionele vormen van presentatie. BAK is daarom zo flexibel mogelijk omgegaan met de vorm van het programma: fysiek (met en zonder Covid-19-maatregelen), hybride (een combinatie waar publiek zowel fysiek als online aanwezig is) en volledig online. Hieronder worden een aantal kernactiviteiten uitgelicht. Alle publieke programma's zijn opgenomen en online beschikbaar gemaakt.

In het aanvullende plan voor publieksbereik is de nadruk gelegd op verspreide programmering: de mensen ontmoeten waar ze zijn. Hoe kun je op afstand toch samenkomen. Hoewel dit plan is geschreven in de periode waarin Covid-19 al zijn intrede had gedaan en daarmee nog steeds relevant, was de verwachting ook dat er in de eerste helft van 2021 al iets meer mogelijk zou zijn. Omdat de samenleving in de eerste maanden van het jaar echter nog geheel op slot zat, kon het programma nog niet op volle intensiteit draaien en heeft dit daarom een iets langere aanloopperiode nodig. Het is de verwachting dat dit in de loop van de vier jaar grotendeels zal worden ingehaald.

Desondanks zijn op verschillende plekken buiten BAK werken te zien geweest die een ander of groter publiek hebben bereikt. Een aantal hiervan worden beschreven bij de desbetreffende programma's.

In 2021 is de samenwerking gestart met het *freethought* collectief in het langlopende onderzoekstraject *Spectral Infrastructure*, dat onderzoekt wat ons als maatschappij bindt (in plaats van wat ons verdeelt). Het *freethought* collectief, dat bestaat uit internationale theoretici, curatoren en onderzoekers, was verantwoordelijk voor de ontwikkeling van verschillende programma's en gaf mede vorm aan de bijeenkomsten binnen het postacademische programma.

Presentaties en publiek programma

Tony Cokes: To Live as Equals

De presentatie *Tony Cokes: To Live as Equals* stond gepland tot en met 31 januari 2021. Door de lockdown die begon op 14 december 2020, is de presentatie in 2021 helaas niet meer te bezoeken geweest. Wel vond in januari nog een laatste (online) publiek programma plaats: *Propositions #13: Mobilization and (In)Visibility*. Dit programma stond in het teken van 'How to assemble now'. Hoe kun je toch samenkomen in tijden van een pandemie waar fysieke afstand gewenst is. Met bijdragen van: Tony Cokes, Barby Asante, Yasmine Eid-Sabbagh, Pablo Helguera, Jesal Kapadia, MTL Collective (Amin Husain en Nitasha Dhillon), Massimiliano Mollona, Serubiri Moses, Rachael Rakes, Irit Rogoff, en Caitlin Schaap.

EARN x NWO Conference: The Post Research Condition

In januari vond de uitgestelde conferentie van het European Artistic Research Network – in samenwerking met de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) en BAK – plaats bij BAK. Waar de conferentie oorspronkelijk volledig offline zou zijn, werd deze nu volledig online gehouden. Het was een eerste, zeer succesvolle, ervaring met een vierdaagse online conferentie met onder meer plenaire lezingen, werkgroepen, screenings en interventies.

To Hold Things Together

Op 20 en 21 mei vond een tweedaags (online) symposium plaats in samenwerking met het Vera List Center in New York over ontmoetingen en solidariteit in het hyper-lokale en hyper-verdeelde nu. Naast dagelijkse seminars, geleid door leden van het *freethought* collectief, vonden er rondetafelgesprekken, performances en interventies plaats. Tijdens dit symposium werd ook de het langlopende *Spectral Infrastructure* onderzoekstraject publiek gemaakt.

Education Shock: Learning, Politics and Architecture in the 1960s and 1970s

Eind mei (oorspronkelijk gepland vanaf maart) tot en met 11 juli presenteerde Haus der Kulturen der Welt (Berlijn) in samenwerking met BAK de tentoonstelling *Education Shock: Learning, Politics and Architecture in the 1960s and 1970s*. Deze tentoonstelling die de ruimte bevraagt in relatie tot leren, werd extra actueel in deze pandemie waar thuisonderwijs, digitale leerplatforms en het herinrichten van klaslokalen noodzakelijk werd. *Education Shock* was een vervolg op BAK's onderzoekstentoonstelling *Learning Laboratories: Architecture, Instructional Technology, and the Social Production of Pedagogical Space Around 1970* in 2016–2017. Beide tentoonstellingen werden gecureerd door Tom Holert. Tegelijkertijd verscheen, ook in samenwerking met BAK, de publicatie *Politics of Learning, Politics of Space* door Tom Holert.

Door de Duitse Covid-maatregelen was de tentoonstelling slechts een paar weken te zien.

Fragments of Repair

Fragments of Repair was een meerdelig project dat bestond uit onder andere de eerste uitgebreide solotentoonstelling van Kader Attia in Nederland, een samenwerking met Attia's platform *LaColonie* in Parijs, een publiek programma en de productie van een nieuw werk.

De presentatie bestond uit video's, collages en sculpturale werken die draaiden om Attia's langlopende onderzoek naar herstel als dekoloniale strategie. Het programma was gericht op vragen als wat betekent dekolonisatie (restitutie van werken), wat betekent fysiek en mentaal herstel in verschillende culturen en wie heeft er toegang tot (geestelijke) gezondheidszorg. Het programma werd gevormd rondom de huidige pandemische realiteit en werd daarmee een bron van kennis over herstel en reparatie na bijvoorbeeld een crisis.

De opening van de presentatie stond in eerste instantie gepland voor januari, maar werd in verband met de lockdown voorzien voor half april. Ook dat bleek helaas niet mogelijk te zijn. We hebben er daarom voor gekozen om in afwachting van het einde van de lockdown professionals vast op afspraak toe te laten tot de tentoonstelling via 'eendaagse residenties'. Hiermee kreeg maximaal een professional per dag als gast de kans om de gepresenteerde werken uitgebreid te bestuderen. Hier werd dankbaar gebruik van gemaakt.

Op 5 juni mocht de presentatie open voor een algemeen publiek. Om dit publiek langer de mogelijkheid te geven voor een bezoek te bezoeken, is de presentatie verlengd tot en met 26 september.

Tegelijkertijd zijn er ook werken van Attia te zien geweest op andere locaties in het kader van het verspreide programma: in juni in de etalage van de voormalige boekhandel Broese, in samenwerking met Art Utrecht en in juli/augustus bij De Voorkamer, een Utrechtse ontmoetingsplek voor mensen uit verschillende culturen.

Het publieke programma heeft zoveel mogelijk doorgang gevonden, al naar gelang de maatregelen online of in hybride vorm. Het openingsprogramma werd op 17 april online gestreamd vanuit verschillende plekken in de tentoonstelling bij BAK in Utrecht, bij *LaColonie* in Parijs en met gasten online vanuit hun eigen huis overal ter wereld. Daarna vonden er nog zes andere publieke bijeenkomsten plaats die live gestreamd werden vanuit BAK en onder andere Parijs, New York, Berlijn en Lissabon. Bijdragen kwamen van onder anderen kunstenaars en wetenschappers Kader Attia, Souleymane Bachir

Diagne, <https://www.bakonline.org/nl/person/la-colonie/> Sven Lütticken, Catherine Malabou, Olivier Marboeuf, Achille Mbembe, Wayne Modest, Omedi Ochieng, Stefania Pandolfo, Rolando Vázquez, Françoise Vergès en Ruth Wilson Gilmore.

Tussen 17 april en 3 juli vond een studieprogramma plaats met Kader Attia's platform *LaColonie* dat door de Covid-19-crisis haar fysieke locatie is kwijtgeraakt. Als *LaColonie* Nomade konden betrokkenen bij dit programma terecht bij een andere locatie in de banlieus van Parijs. Schrijvers, kunstenaars, journalisten, culturele werkers gingen tijdens dit studieprogramma aan de slag met thema's als dekolonisatie binnen cultuur, wetenschap en de maatschappij in het algemeen. Tijdens de publieke programma's vond er uitwisseling plaats met BAK, kunstenaars en wetenschappers. Het onderzoek en een reflectie van het studieprogramma worden gedeeld via de website loasis.site en in 2022 wordt er ook een film gepubliceerd met de uitkomsten.

BAK heeft Kader Attia gevraagd om in het kader van *Fragments of Repair* een nieuw audiowerk te ontwikkelen. In de lijn van Attia's werk bestaat dit uit een serie gesprekken met mensen die betrokken waren bij de pandemie als bijvoorbeeld arts, psychiater, wetenschapper of

verpleegkundige. Dit werk zal ook als podcast online beschikbaar worden gemaakt. Door de pandemie en persoonlijke omstandigheden van Kader Attia heeft de ontwikkeling vertraging opgelopen. De verwachting is dat het werk in de eerste helft van 2022 gereed zal zijn.

In Nederland ontwikkelde BAK in het tweede half jaar een educatieprogramma rondom de thematiek herstel en mentale gezondheid. Op twee scholen in Utrecht en Bilthoven werd in het kader van het verspreide programma in een gemeenschappelijke ruimte een werk van Attia geplaatst waaraan in verschillende lessen aandacht is besteed. Met kleinere groepen leerlingen werden op drie scholen met elk een heel andere leerlingpopulatie – De Werkplaats Kindergemeenschap (Bilthoven), Gerrit Rietveld College (Utrecht) en Ithaka (Utrecht) – met leerlingen gewerkt aan hoe zij de pandemie hebben ervaren en welke invloed dit heeft op hun leven en welzijn. Van hun gesprekken worden verschillende podcasts gemonteerd die in 2022 als podcast worden gepubliceerd.

In 2023 verschijnt er in samenwerking met MIT press een nieuwe publicatie onder de titel *Fragments of Repair* met bijdragen van verschillende kunstenaars, schrijvers en wetenschappers die veelal al eerder bijdroegen aan het programma.

MA Fine Art HKU afstudeertentoonstelling

De studenten van de MA Fine Art van de HKU bij BAK kozen er in 2021 voor om hun afstudeertentoonstelling op verschillende plekken in Utrecht te presenteren. Ook bij BAK vond een deel van dit programma plaats. In 2022 is de afstudeertentoonstelling weer in zijn geheel bij BAK te zien.

An Anecdoted Archive of Exhibition Lives

In samenwerking met Irit Rogoff en Nora Sternfeld van het *freethought* collectief, werd binnen het *Spectral Infrastructure* programma, voor het eerst een tentoonstelling die oorspronkelijk offline stond gepland, nu volledig online getoond. *An Anecdoted Archive of Exhibition Lives* was vanaf 14 september te bezoeken (en nog steeds te zien) via de website van BAK en bestaat uit vijftien video's van vijftien tentoonstellingsbezoekers en hun ervaring met een tentoonstelling.

Music as Spectral Infrastructure

In samenwerking met partner festival Le Guess Who? organiseerde BAK in het festivalweekend (13 en 14 november) een tweedaags programma met gesprekken, DJ sets, filmvertoningen en live performances. Louis Moreno stelde namens het *freethought* collectief het programma *Music as Spectral Infrastructure* samen. Doordat halverwege het festival de maatregelen werden aangescherpt, vergde de organisatie veel flexibiliteit van gasten, medewerkers en bezoekers. De onderdelen van het programma hebben echter desondanks grotendeels succesvol doorgang kunnen vinden.

Exhibition Black Manifesto: On the Road to Black Emancipation

In 2020 schreven verschillende organisaties, waaronder The Black Archives, Kick Out Zwarte Piet en BAK, een open call uit voor kunstenaars en schrijvers van kleur om nieuw werk te maken. Drie kunstenaars en zes schrijvers werden geselecteerd en ontvingen respectievelijk €6.500,- en €1.500,- om hun werk te realiseren rondom *Het Zwart Manifest*, een levend document om zwarte gemeenschappen en betrokkenen handvatten te geven om racisme en ongelijkheid te agenderen. Van 27 oktober tot en met februari 2022 presenteren de gezamenlijke organisaties deze werken in de tentoonstelling *Black Manifesto: on the road to Black emancipation* bij OSCAM in Amsterdam Zuidoost.

No Linear Fucking Time

Op 3 december opende *No Linear Fucking Time*, een tentoonstelling met bijeenkomsten, een online publicatie en een symposium, die dominante opvattingen van tijd bevragen en voorstellen doen voor alternatieve vormen van leefbare tijd. De tentoonstelling is op een unieke manier samengesteld door BAK's curator Rachael Rakes in samenwerking met kunstenaars Femke Herregraven, Jumana Manna en Claudia Martínez Garay. Zij hebben allen een opdracht gekregen om nieuw werk te maken en zijn intensief betrokken bij de samenstelling van de tentoonstelling. De kunstenaars nodigden andere kunstenaars uit binnen hun eigen netwerken, voorbij het reguliere 'westerse' circuit. Naast het programma bij BAK worden er in 2022 verspreide werken van drie andere kunstenaars getoond op verschillende plekken in Utrecht. Voor het werk *Atmospheric Feedback Loops* van Susan Schuppli zijn we in gesprek met de Universiteit Utrecht. Het nieuwe werk *Ray* van Vibeke Mascini zal te zien zijn in de Sint-Catharinakathedraal in Utrecht, in samenwerking met museum Catharijne Convent en een nieuw werk van Sissel Tolaas is in ontwikkeling op meerdere plekken in de stad Utrecht.

De opening vond plaats in verschillende tijdsloten waarin bezoekers de tentoonstelling konden bezoeken. In de avond vond het openingsprogramma plaats via een online livestream. In december hebben, voordat de lockdown inging op 14 december, nog twee gesprekken en rondleidingen plaatsgevonden met kunstenaars Claudia Martínez Garay en Femke Herregraven.

De tentoonstelling zal nog tot en met mei 2022 te zien zijn.

Civic praxis

BAK werkt onder de noemer *civic praxis* samen met een grote verscheidenheid aan individuen, collectieven en gemeenschappen met als doel duurzame relaties op te bouwen. Het programma dat hieraan wordt verbonden, is voor een groot deel gericht op het verbinden en samenbrengen van mensen en communities. Door de Covid-19-crisis werd het veel moeilijker om deze bijeenkomsten bij BAK (of elders) te laten plaats vinden.

Om de *civic praxis* verder te ontwikkelen en binding te houden met verschillende gemeenschappen, heeft BAK een programma opgezet met vertegenwoordigers uit verschillende communities. Hierin hebben we hen als *accomplices* gevraagd om samen met kunstenaar Jeanne van Heeswijk infrastructuren en vormen te ontwikkelen over hoe gemeenschappen beter aan BAK verbonden kunnen worden. Zij hebben dit ook in de praktijk (kleinschalig) uitgeprobeerd. Deze voorstellen worden meegenomen in het vervolg van de ontwikkeling van *civic praxis*. Ook het betrekken van *accomplices* heeft goed gewerkt en wordt vervolgd in 2022.

In de tweede helft van het jaar zijn kunstenaar Jeanne van Heeswijk een curator Clara Balaguer in het kader van het verspreide programma gestart met het verder ontwikkelen van *civic praxis*, ook in relatie tot de studentengemeenschappen. Daarnaast hebben er in het najaar weer een aantal kleinschaliger activiteiten plaatsgevonden.

Internationale programma's

BAK heeft een intrinsiek internationaal karakter en is daarmee een gewaardeerde en gewilde partner voor het initiëren, ontwikkelen en coproduceren van internationale projecten. BAK heeft een baanbrekende en leidende rol verworven in het internationale discours op het gebied van hedendaagse kunst met grootschalige, meerjarige en geïntegreerde projecten als *Former West* (2008–2016) of *Propositions for Non-Fascist Living* (2017–heden). Ze zijn ontwikkeld binnen een groot netwerk van culturele en educatieve instellingen in Europa en daarbuiten. Voor de programmering trekt BAK internationale kunstenaars, studenten en publiek naar Utrecht. Naast de internationale programma's is het postacademische programma per definitie divers en

internationaal in haar bereik. De publicaties die BAK met onder andere MIT Press uitbrengt zijn internationaal gewild en worden tevens gebruikt als onderwijsmateriaal op kunstacademies en universiteiten.

In 2021 was BAK partner in drie Europese samenwerkingsprogramma's die worden gefinancierd uit EU-gelden.

FEINART (The Future of European Independent Art Spaces in a Period of Socially Engaged Art) is een PhD programma waarin Early Stage Researchers (ESR's) onderzoek doen naar de rol, impact en het distributienetwerk van 'socially engaged art'. In 2020 hebben zo'n 270 kandidaten gereageerd op een open call voor elf plekken aan vier verschillende universiteiten in Europa. In het najaar van 2021 zou de eerste geselecteerde ESR bij BAK haar onderzoek van drie maanden starten. Door persoonlijke omstandigheden van deze onderzoeker kon dit helaas op het laatste moment geen doorgang vinden. In de eerste helft van 2022 starten de ander drie ESR's hun onderzoeksprogramma bij BAK. In 2021 werden er acht openbare (online) lezingen gegeven, waarvan een door Maria Hlavajova. Dit programma wordt gefinancierd via de Marie Skłodowska-Curie grant agreement binnen het Horizon 2020 programma van de EU.

City Rights United is een programma dat activisten en organisaties samenbrengt voor een gezamenlijke campagne voor basisrechten en toegankelijkheid tot voorzieningen voor ongedocumenteerden. Het was de bedoeling dat organisaties in verschillende steden programma's zouden organiseren waar alle partners en gasten bijeen zouden komen. Door de crisis werden er in 2021 vijf bijeenkomsten online georganiseerd. Er werd onder andere een toolbox ontwikkeld voor zowel lokale bestuurders, maatschappelijke organisaties als ongedocumenteerden hoe een stad inclusiever kan worden voor gemarginaliseerde groepen. Deze wordt gelanceerd in mei 2022. Oorspronkelijk zou het programma in december 2020 aflopen, maar de EU heeft echter verlenging toegestaan tot en met halverwege 2022. Dit programma wordt gefinancierd door het Europe for Citizens Programme van de EU.

In 2021 ging ook het Istanbul Biennial Production and Research Programme van start, een samenwerking geïnitieerd door de Istanbul Foundation for Culture and Arts, waar BAK partner in is. Verschillende (voormalige) Fellows van BAK zouden naar Istanboel afreizen om les te geven aan jonge kunstenaars in Istanboel die deelnemen aan dit programma. Door de Covid-19-crisis heeft dit echter online plaats gevonden. Het programma wordt gefinancierd via de EU-regeling voor Common Cultural Heritage.

Algemeen & artistiek directeur Maria Hlavajova gaf ook in 2021 verschillende lezingen op internationale podia - voor een groot deel online -, onder andere voor de Kunsthochschule für Medien in Keulen, de Zürcher Hochschule der Künste in Zürich en in het kader van het FEINART programma.

Productie nieuw werk

In 2021 heeft BAK verschillende opdrachten gegeven aan kunstenaars, mede om hen te kunnen ondersteunen in deze zware tijden. Voor een deel waren dit kleinere opdrachten, bijvoorbeeld via het online platform *Prospections*, via bijdragen aan publicaties of deelname aan online publieke programma's.

BAK heeft ook een aantal grotere opdrachten verleend. Zo is er bij BAK nu in opdracht gemaakt nieuw werk te zien van Femke Herregraven, Jumana Manna en Claudia Martinez Garay en zijn er opdrachten gegeven aan kunstenaars Kader Attia, Vibeke Mascini en Sissel Tolaas.

Publicaties

In 2019 ging BAK een hernieuwde samenwerking aan met de prestigieuze uitgeverij MIT Press voor een serie publicaties onder de noemer *Basics* die wereldwijd zal worden gedistribueerd. De derde publicatie is een zogenaamde ‘super basics’ *Toward the Not-Yet: Art as Public Practice*. Deze publicatie – onder redactie van Jeanne van Heeswijk, Maria Hlavajova en Rachael Rakes – kwam voort uit het programma *Trainings for the Not-Yet* (2019–2020) en verscheen in september.

In 2020 lanceerde BAK het online publicatie- en presentatieplatform *Prospections* dat te bezoeken is via de website van BAK. Hier worden onder andere artikelen, interviews en video’s verzameld, voor het grootste deel nieuwe opdrachten in relatie tot het programma van BAK. Ook wordt het gebruikt voor online presentaties van programma. Het is enerzijds een basis voor onderzoek, discours en programma, aan de andere kant fungeert *Prospections* als een bescheiden solidariteitsnetwerk ter ondersteuning van het werk van kunstenaars, denkers en activisten.

In 2021 zijn er binnen *Prospections* twee nieuwe thema’s gelanceerd: *ExitStateCraft* onder redactie van Sven Lütticken en *No Linear Fucking Time* in relatie tot het tentoonstellingsprogramma in het najaar. Bijdragen kwamen van onder anderen kunstenaar JJJJerome Ellis, kunstenaar Sam Keogh, schrijver Walidah Imarisha, dichter Jason-Allen Paisant, kunstenaar Adriana Knouf, de Utrechtse Filipijnse gemeenschap, wetenschapper Kevin Ochieng Okoth en kunstenaar Nina Stottrup Larsen.

Postacademisch programma

Het postacademische programma biedt, onder de noemer BAK Fellowship for Situated Practice, ruimte aan intensief onderzoek, leren en talentontwikkeling voor hedendaagse kunstenaars en andere beoefenaars in het culturele veld. Binnen het postacademische programma biedt BAK plaats aan veertig fellows, verspreid over de cultuurplanperiode van vier jaar. Zij ontvangen daarvoor een stipendium tussen de €450,- en €1.500,- per maand, afhankelijk van waar ze zijn gesitueerd. De stipendia zijn bepaald in samenwerking met de partnerorganisaties met wie we samenwerken.

Binnen de Nederlandse postacademische instellingen neemt BAK een unieke positie in, die zich onderscheidt door:

- kunstenaars, theoretici en andere culturele beoefenaars bijeen te brengen met een praktijk op het snijvlak van kunst, wetenschap en cultureel activisme;
- het samenbrengen van culturele beoefenaars met een praktijk gerelateerd aan de onderzoeksthema’s van BAK;
- zich ook te richten op kunstenaars met een praktijk die nog niet is gecanoniseerd of met een andere identiteit;
- de uitwisseling tussen verschillende generaties makers (Fellows variëren in leeftijd tussen de 20 en 60);
- oog voor de samenstelling van de groep waarbij naast leeftijd ook naar culturele achtergrond, gender en andere ervaringen wordt gekeken;
- de uitwisseling tussen presentatie- en postacademisch programma doordat de Fellows voor hun individuele ontwikkeling gebruik kunnen maken van het programma van BAK en hier tegelijkertijd mede richting aan kunnen geven als dit bijdraagt aan hun praktijk;
- dat de Fellows zowel hun individuele als hun gezamenlijke praktijk ontwikkelen;
- de bijeenkomsten deels door de deelnemers zelf worden samengesteld in lijn met *peer-to-peer learning* en gemeenschappelijk leren.

De postacademie van BAK was tot en met 2020 vormgegeven als een low-residential programma waarbij alle Fellows eens per zes weken bij elkaar kwamen. In de loop van 2020 werd echter duidelijk dat de reismogelijkheden in 2021 en wellicht daarna ook, zeer beperkt zouden zijn in verband met de Covid-19-pandemie en deze vorm niet meer mogelijk zou zijn. Daarnaast speelt ook de klimaatcrisis een steeds grotere rol in het bewust omgaan met reisbewegingen. De les die werd getrokken uit 2020 was dat een volledig onlineprogramma onbevredigend en vermoeiend is, maar online onderdelen wel van toegevoegde waarde zijn.

Zoals eerder uitgebreid beschreven in het corona-addendum, schiep de situatie naast vele uitdagingen ook een mogelijkheid om te experimenteren met nieuwe, onconventionele vormen van samenwerking en het opnieuw verbinding kunnen leggen met plekken waar Nederland historische banden mee heeft die vaak over het hoofd worden gezien of worden ontkend. Dit omvat de gedeelde geschiedenis die te maken heeft met het Nederlandse koloniale verleden en heden, en de oorsprong van arbeidsmigratie.

Daarbij hebben we gekeken naar de mogelijkheden om binnen deze structuur Fellows niet naar Nederland te halen, maar om hen onderdeel te maken van het programma in het land van herkomst en/of vestiging.

Na een verkenning en een korte, maar intensieve voorbereidingstijd, zijn we in september gestart met vier verschillende 'cellen' van Fellows: Utrecht (Nederland), Jakarta (Indonesië), Istanboel (Turkije), en een digitale cel die niet aan een standplaats is gebonden. Per cel is er plaats voor maximaal vijf Fellows, 18 à 20 in totaal. Uiteindelijk zijn we van start gegaan met vijf Fellows per standplaats gebonden cel en drie in de digitale cel.

Voor elke cel werkt BAK intensief samen met een partnerinstituut dat de Fellows kan faciliteren in ruimte en benodigdheden. In Indonesië werkt BAK samen met GUDSKUL Contemporary Art Collective and Ecosystem Studies in Jakarta, in Turkije met Istanbul Foundation for Culture and Arts (IKSV) in Istanboel en in Utrecht is sinds de start de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) BAK's vaste partner. BAK is verantwoordelijk voor het inhoudelijke programma en de algemene organisatie. In Istanboel en Jakarta zijn daarnaast lokale coördinatoren aangesteld voor het faciliteren van de cellen ter plaatse. De verschillende cellen kwamen wekelijks fysiek bij elkaar (of zoveel als mogelijk volgens de maatregelen) en eenmaal per week is er een onlineprogramma voor de hele groep Fellows.

In 2021 werd het programma vormgegeven in samenwerking met het *freethought* collectief, in het tweede deel van het traject zullen de Fellows vooral zelf de sessies samenstellen en hier gasten bij uitnodigen.

Het is de bedoeling dat de Fellows in het najaar van 2022 eenmalig fysiek bij elkaar komen bij BAK.

De eerste maanden van het programma zijn naar grote tevredenheid van zowel de deelnemers als de partners als BAK verlopen. Omdat de eerste lichting fungeert als een pilot, zal in 2022 de evaluatie plaatsvinden zodat veranderingen en verbeteringen kunnen worden aangebracht. Een tweede lichting zal dan begin 2023 van start gaan.

De voortdurende wisselwerking tussen presentatie-instelling en postacademische instelling heeft een enorme meerwaarde opgeleverd, zowel voor de Fellows als voor BAK als instelling. Fellows leren van het programma dat BAK presenteert, de aanwezige kennis en de experimentele

omgeving, en dragen hier met hun eigen onderzoek zelf aan bij. Aan een publiek kun je op een plek laten zien dat onderzoek, talentontwikkeling, social impact, presentatie en productie met elkaar samenhangen en van elkaar afhangt.

De lichting Fellows voor de periode 2021/2022 bestond uit:

- Gesitueerd in Utrecht, Nederland, BAK, basis voor actuele kunst: Merve Bedir (architect/onderzoeker), Philippa Driest (kunstenaar), Gayatri Kodikal (kunstenaar/schrijver/gamedesigner), Yen Noh (kunstenaar), Megan Hoetger/Zone Collective (performance- en mediahistoricus/curator)
- Gesitueerd in Jakarta, Indonesië, Gudskul: Dika+Lija (kunstwerkers), Alexandra Karyn (kunstenaar/docent/activist), Gatari Surya Kusuma (schrijver/curator), Rifandi Septiawan Nugroho (onderzoeker/curator), Anitha Silvia (cultureel activist).
- Gesitueerd in Istanboel, Turkije, IKSU: Özge Açikkol (kunstenaar), Kerem Ozan Bayraktar (kunstenaar/onderzoeker), Ilgin Hancioglu (kunstenaar/onderzoeker), İlyas Odman (choreograaf/performancekunstenaar), Marina Papazyan (kunstenaar/schrijver).
- Gesitueerd online: Cristina Cochior (onderzoeker/ontwerper), Karl Moubarak (ontwerper/onderzoeker/webontwikkelaar), Jara Rocha (onderzoeker-kunstenaar)

De verhouding Nederlandse en internationale Fellows is voor deze lichting niet 50/50. Dat zal in de volgende lichting worden gecompenseerd.

Educatie, leren en talentontwikkeling

De algehele praktijk van BAK staat in het teken van collectief en publiek leren, talentontwikkeling, educatie en participatie.

Voortgezet Onderwijs

In 2021 was het tijdens de lockdowns toch mogelijk om scholen te ontvangen voor onderwijsactiviteiten. Diverse scholen hebben hier gebruik van gemaakt – veel meer dan in 2020 – zowel in de ruimte bij BAK als door educatoren van BAK te ontvangen op school. Slechts twee activiteiten vonden online plaats. Zie ook onder *Publieksbereik p 15*.

Hoger Onderwijs

Van oudsher weten veel studenten in het hoger onderwijs (met name HBO en WO) van Nederlandse en buitenlandse instellingen BAK te vinden. Veelal in het kader van hun opleiding, maar ook op individuele basis. Helaas waren (groeps)bezoeken het grootste deel van het jaar onmogelijk en was het hoger onderwijs nog erg online gericht. Vanaf september kwamen de fysieke bezoeken weer enigszins op gang.

Met het MA programme Fine Arts van de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht heeft BAK een hechte relatie. Naast de samenwerking in het postacademische programma geeft algemeen en artistiek directeur Maria Hlavajova les aan de studenten. Regelmatig vindt er interactie plaats tussen studenten en BAK, onder andere door middel van bijeenkomsten parallel aan het programma van BAK, zodat studenten volledig kunnen profiteren van en bijdragen aan het onderzoek waarop het werk van BAK gebaseerd is: directe uitwisseling met kunstenaars,

studenten en activisten en het opdoen van ervaring in de dagelijkse praktijk van een kunstorganisatie. Deze bijeenkomsten hebben waar mogelijk online plaats gevonden.

De jaarlijkse *BAK Summer School* in samenwerking met de Universiteit Utrecht en de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, heeft geen doorgang kunnen vinden in 2021 in verband met het internationale karakter en de geldende Covid-19-maatregelen.

De *BAK Winter School in Bratislava* (Slowakije) heeft in plaats van fysieke bijeenkomsten een serie podcasts ontwikkeld met verschillende kunstenaars en sprekers uit het culturele veld. De podcasts zijn allemaal te beluisteren via de verschillende podcast apps.

Postacademie

Zie 2.2, p. 10.

Public Studies for Art & Politics

In 2018 heeft BAK de Public Studies for Art & Politics geïnitieerd om haar kennis en praktijk toegankelijk te maken voor een bredere groep mensen die niet verbonden zijn aan een opleiding. In vijf of zes bijeenkomsten krijgen de deelnemers inzicht in de grotere ontwikkelingen in het veld van de hedendaagse kunst, evenals in de veranderende opvatting van artistieke productie en de rol van publieke en kunstinstellingen. Tegelijkertijd nemen deelnemers kennis van de kernbegrippen en de meest urgente vragen binnen de kunst en politiek, gebaseerd op de praktijk van BAK.

In 2021 hebben, net als in het jaar ervoor, deze cursussen volledig online plaats gevonden. Dat was in eerste instantie een noodgedwongen keuze door het niet kunnen faciliteren van groepen bij BAK. Het bleek echter in een grote behoefte te voorzien. Op deze manier konden geïnteresseerden wereldwijd eenvoudig deelnemen. Alle vier edities waren in zeer korte tijd uitverkocht. Voor elke cursus waren zo'n 25 plaatsen beschikbaar waarvan telkens zo'n drie solidariteitsplekken voor diegenen voor wie de kosten te hoog waren.

Alle cursussen werden verzorgd door algemeen/artistiek directeur Maria Hlavajova.

Publiek en participatie

BAK is een basis waar individuen en communities, van heel verschillende afkomst en aard, elkaar ontmoeten en zich verbinden. Deze groepen komen samen omdat ze dezelfde zorgen delen over sociale en ecologische rechtvaardigheid, migratie, de terugkeer van totalitaire regimes en fascisme of technologie die zowel ontzorgt als onderdrukt. Waar mensen samenkomen met en door kunst, worden dwarsverbanden zichtbaar, tastbaar en bruikbaar, dwars door de verschillende groepen heen. Wetenschappers ontmoeten vluchtelingen, kunstenaars werken met schoonmakers en studenten komen samen met de Filipijnse community in ballingschap. BAK nodigt hierbij veelal groepen uit die niet automatisch in een kunstinstelling zijn te vinden, maar waarmee BAK gezamenlijk een actieve bijdrage kan leveren aan een betere maatschappij, met en door kunst.

In de afgelopen twee decennia heeft BAK op structurele basis een grote verscheidenheid aan communities aan zich verbonden. Binnen projecten wordt intensief en gelijkwaardig samengewerkt en programma's gecocreëerd. Eind 2018 is BAK gestart met het verduurzamen van relaties met communities en individuen die projectoverstijgend zijn. Dit is een intensief proces waarbij persoonlijk contact een essentiële factor is.

BAK hanteert een solidariteitsprincipe waardoor iedereen, ongeacht de financiële middelen, de mogelijkheid krijgt om deel te nemen aan het programma van BAK. Omgekeerd wordt iedereen in de gelegenheid gesteld om bijvoorbeeld toegangskaarten ter beschikking te stellen aan deze groep.

Door de lange lockdown waarmee 2021 begon, kon BAK slechts een deel van haar vaste publiek en deelnemers ontvangen. Vooral het professionele publiek, academici, kunstenaars, studenten zijn – hoewel vaak niet ideaal – redelijk goed te betrekken via online vormen van programma. In sommige gevallen, bijvoorbeeld bij de public studies, is het zelfs een voordeel gebleken. Hierin hebben veel meer mensen internationaal geparticipeerd dan voorheen bij de fysieke cursussen het geval kon zijn. Ook het aantrekken van internationale sprekers is vaak eenvoudiger.

Dit geldt echter niet voor andere (lokale) communities met wie BAK samenwerkt. Er is wel geëxperimenteerd hiermee, maar het is lastig om zinvolle (online) vormen voor deze samenkomsten te vinden. Soms is men minder gewend om op deze manier samen te zijn, is technisch minder onderlegd of heeft deze middelen niet. Vaker nog willen mensen – zeer begrijpelijk – veel liever fysiek bij elkaar komen. Er is met verschillende communities wel persoonlijk contact gehouden, maar deze relaties staan zeker op een lager pitje dan normaal gesproken het geval zou zijn geweest. Dit zal deels weer opnieuw moeten worden opgebouwd. Om toch binding te houden met deze gemeenschappen, hebben we met vertegenwoordigers van verschillende communities en kunstenaar Jeanne van Heeswijk een programma ontwikkeld om infrastructures te ontwikkelen voor duurzame relaties.

Na de lockdown in juni 2021 bleek ook dat het publiek niet automatisch meer de weg naar de culturele instellingen weet te vinden. Ondanks dat de tentoonstelling openbleef in de zomer, bleven de bezoekersaantallen op een lager pitje dan voorheen. In september leek dit weer iets verder aan te trekken, maar duidelijk is dat publiek voor een deel opnieuw moet worden opgebouwd.

Voor de public studies is een vergoeding gevraagd aan de deelnemers, evenals voor een groot deel van de andere online activiteiten. Wel bleef altijd de mogelijkheid bestaan om een activiteit gratis te bezoeken.

Samen met onderzoeker Anna Elffers is BAK eind 2020 gestart met het opzetten van gestructureerder publieksonderzoek. Hopelijk kunnen we daar in 2022 echt mee aan de slag nu de maatregelen geen of minder beperkingen opleveren.

Positionering

BAKs onderscheidende positie

In het veld van presentatie-instellingen en postacademische instellingen neemt BAK een unieke, onderscheidende positie in met betrekking tot inhoud, organisatie, praktijk en de kwalitatieve betrokkenheid met het publiek. Dit manifesteert zich op verschillende gebieden:

- onderzoek naar urgente maatschappelijke thema's;
- transdisciplinaire aanpak die kunst, wetenschap en maatschappelijke actie samenbrengt;
- langlopende, meerjarige onderzoeks- en productietrajecten;
- internationale aanpak;

- collectief denken, leren en werken;
- een innovatief institutioneel model dat een presentatie-instelling combineert met een postacademische instelling;
- de intensieve relatie met het publiek, *civic praxis*;
- wederkerigheid als principe van samenwerken;
- ‘practice what you preach’: de inhoud wordt vertaald in het institutionele model.

Samenwerkingsverbanden

Samenwerking is het drijvende principe en de gangbare manier van opereren binnen alle activiteiten van BAK. Dit geldt voor het delen en samenvoegen van kennisbronnen, expertise en publiek, maar ook voor tijd, ruimte en financiën. Op institutioneel niveau speelt BAK een actieve rol in het verbinden met andere lokale, nationale en internationale instellingen, om gemeenschappelijk beleid en solidariteit te ontwikkelen. Deze netwerkactiviteiten betreffen hoofdzakelijk (maar zijn niet beperkt tot) de volgende samenwerkingsverbanden:

Lokaal

In Utrecht heeft BAK de rol van een dynamische speler die verschillende sectoren en type instellingen verbindt.

Op het gebied van onderwijs heeft BAK een langlopende structurele samenwerking met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU). BAK werkt samen aan praktijkgericht discipline-overstijgend onderzoek en educatie. Met de Universiteit Utrecht zijn er vooral relaties met individuele docenten of vakgroepen.

BAK heeft in Utrecht een langdurige relatie met het hedendaagse beeldende kunstmuseum: Centraal Museum. Er wordt samengewerkt wat betreft zichtbaarheid, projecten en de relatie tot de stad Utrecht. Op institutioneel niveau initieerde BAK in 2019 samen met het Centraal Museum het Hedendaagse Kunstoverleg (HeKO) waarin alle instellingen en organisaties op het gebied van hedendaagse beeldende kunst in Utrecht zijn vertegenwoordigd. Doelstelling is om de positie van beeldende kunst in Utrecht en hopelijk straks ook de bredere regio, te versterken, kennis te delen en het netwerk te verstevigen. In 2021 is het HeKO vier keer bij elkaar gekomen en nam de zakelijk directeur van BAK als voorzitter van het HeKO deel aan bijvoorbeeld het koepeloverleg met alle voorzitters van de verschillende disciplines en het crisisoverleg van de Gemeente Utrecht. BAK heeft een actieve rol in de vertegenwoordiging van het veld van hedendaagse beeldende kunst in de sector-overstijgende platformen in Utrecht, in het aansturen van het debat over de culturele infrastructuur en de rol van culturele instellingen in de groeiende stad.

BAK's samenwerkingspartners zijn, inherent aan de praktijk van BAK, niet beperkt tot culturele partners. In de afgelopen jaren is er een uniek netwerk ontstaan met maatschappelijke partners. In 2021 is er onder meer samengewerkt met De Voorkamer, Migrante, Art Utrecht, Colored Collective, StrandedFM en Le Guess Who?.

Nationaal

BAK initieerde De Zaak Nu, de belangenvereniging van presentatie-instellingen en postacademische instellingen in Nederland en zakelijk directeur Eva Postema is daar nu actief als bestuurslid. Namens De Zaak Nu was zij medeverantwoordelijk voor het opstellen en valideren van het coronaprotocol voor de presentatie- en postacademische instellingen en is zij vanaf eind 2020 lid van de landelijke Taskforce Culturele en Creatieve Sector.

BAK werkt samen met verschillende instellingen in het hoger onderwijs in het hele land en er vindt regelmatig uitwisseling plaats met andere Nederlandse culturele instellingen met betrekking tot zowel inhoud als institutioneel beleid. Op initiatief van BAK komen zowel de presentatie-instellingen in de BIS als de postacademische instellingen beide zo'n vier keer per jaar bij elkaar om kennis en ervaringen te delen en waar mogelijk gezamenlijk op te trekken.

Internationaal

Gezien het intrinsiek internationale karakter van BAK, is BAK een zeer gewaardeerde en gewilde partner voor het initiëren, ontwikkelen en coproduceren van internationale projecten. In 2021 werkte BAK internationaal binnen drie Europees gesubsidieerde programma's samen met culturele instellingen, universiteiten en maatschappelijke organisaties. Daarnaast was er onder andere een samenwerking met partner Haus Kulturen der Welt in Berlijn.

Realisatie voorgenomen prestaties

Net als in 2020 was ook in 2021 de cultuursector voor een groot deel van het jaar gesloten door de Covid-19-maatregelen van de overheid. Dat betekent logischerwijs dat de oorspronkelijk voorgenomen prestaties lastiger te halen waren. De realisatie van de prestaties worden daarom in de jaarrekening vergeleken met de aantallen zoals die in het Corona-addendum zijn benoemd. BAK heeft in 2021 51.719 bezoekers gerealiseerd. Dat is ruim boven de inschatting van 20.000 zoals vermeld in het addendum (oorspronkelijk 50.000). Dit resultaat is met name te danken aan een hybride programmering. Ruim 16.000 bezoekers werden bereikt met online programmering, de andere bezoekers werden bereikt met programmering bij BAK, op verschillende plekken in en buiten Utrecht en internationaal. Aan de openbare activiteiten namen 8.727 mensen deel, waar 6.000 de inschatting was in het corona-addendum (oorspronkelijk 4.000). Het grootste deel (5.451) bezocht de activiteiten online. Door in te steken op een hybride en online programmering, bereikt BAK een groter potentieel aan (internationale) bezoekers voor publiek programma wat zich vertaalt in de bezoekcijfers.

BAK realiseerde in 2021 acht presentaties (waarvan drie online) en 113 kleine en grote activiteiten die voor een deel via hybride en online werden gerealiseerd. In het addendum waren er respectievelijk zes en honderd voorzien. Dat was ook gelijk aan de oorspronkelijke prestatieafspraken.

Er hebben 59 schoolgebonden activiteiten plaatsgevonden; op twee na allemaal op een fysieke locatie. Daarmee heeft BAK 1.164 scholieren en studenten bereikt, ruim honderd minder dan werd beoogd (1.000).

In 2021 startten 18 Fellows met het postacademische programma wat zij in 2022 zullen afronden. In 2022–2024 zullen tenminste nog 22 Fellows deelnemen aan het programma.

Organisatie

Organisatiestructuur

BAK hanteert de Governance Code Cultuur 2019 als leidraad waaraan de bestuurlijke organisatie wordt getoetst en verbeterd. Sinds 2014 functioneert BAK als een stichting met een tweehoofdig(e) bestuur/directie en een Raad van Toezicht. De directie bestaat uit algemeen & artistiek directeur Maria Hlavajova en zakelijk directeur Eva Postema. De Raad van Toezicht is onbezoldigd en ontvangt alleen een niet bovenmatig vacatiegeld.

De Raad van Toezicht kwam in 2021 vier keer bijeen, in aanwezigheid van de directie. De jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad van Toezicht vond in september plaats.

Er hebben in 2021 geen wijzigingen plaatsgevonden in de samenstelling van de RvT. In december 2021 is mevr. C.J.M. Zijlmans benoemd tot vice-voorzitter, een functie die tot dusver niet werd ingevuld. Mevr. S.G.S. Mangoendinomo en dhr. M.S.J. Top vormen samen de auditcommissie.

Governance Code Cultuur

BAK past de principes van de Governance Code Cultuur 2019 toe, die wordt beschouwd als leidraad waaraan de bestuurlijke organisatie wordt getoetst en verbeterd. Dit betreft de verdeling van de taken, verantwoordelijkheden en werkwijze van het bestuur en de Raad van Toezicht binnen de organisatie, alsmede zaken als transparantie en belangenverstrengeling. Het bestuur draagt de verantwoordelijkheid voor financieel beleid en risicobeheer.

Over de verschillende principes in de code is met betrekking tot het afgelopen jaar, het volgende op te merken:

Code Culturele Diversiteit & Inclusie

In het totaal aan activiteiten, samenwerkingspartners, het publiek en de organisatie voldoet BAK aan de Code Diversiteit & Inclusie. Dit geldt voor leeftijd, gender, etniciteit, sociaal-economische achtergrond en nationaliteit van bezoekers, samenwerkingspartners, organisatie en andere belanghebbenden. BAK beschouwt diversiteit, zowel als onderwerp als in de praktijk, als noodzakelijk en is intrinsiek verweven in het DNA van BAK. Zeker gezien de maatschappelijke focus van BAK en de preciaire klasse als BAK's primaire doelgroep en belanghebbende.

Door natuurlijk verloop en uitbreiding hebben er in 2021 een aantal vacatures open gestaan. Met het invullen hiervan, hebben we ook het personeelsbestand diverser kunnen maken op het gebied van leeftijd, culturele achtergrond en genderidentiteit.

Daarnaast is BAK ervan overtuigd dat een echte inclusieve organisatie niet alleen de vier P's (personeel, programma, publiek en partners), maar ook de bedrijfsvoering moet betrekken. BAK doet dat bijvoorbeeld door solidariteitsprincipes te hanteren voor toegang en verhuur.

In 2020 heeft de Universiteit Tilburg, die een rapportage maakt over de stand van zaken m.b.t. diversiteit en inclusie in de culturele sector, BAK herkend als voorloper, met name op het gebied van publiek en programma.

Goed werkgeverschap en Fair Practice

Bij BAK staat het adagium 'practice what you preach' hoog in het vaandel. Een eerlijke beloning van iedereen die werkzaamheden voor BAK verricht, raakt aan de kern van de organisatie. Dit omvat BAK's naleving van de Richtlijn Kunstenaarshonoraria (2017) ontwikkeld door BKNL, en ook een eerlijke vergoeding voor alle andere uitvoerenden. Omdat de Richtlijn Kunstenaarshonoraria nu volledig is gericht op bijdragen aan tentoonstellingen, heeft BAK aan BKNL een voorstel gedaan om deze richtlijn uit te breiden naar bijdragen van kunstenaars door

bijvoorbeeld lezingen, performances of panelgesprekken. In 2021 is de richtlijn geëvalueerd in samenwerking met Berenschot wat in 2022 een vervolg zal krijgen. Op dit moment hanteert BAK een eigen richtlijn voor vergoedingen van bijdragen voor andersoortige programma's die zo goed mogelijk is afgeleid van de Richtlijn Kunstenaarshonoraria.

De postacademische fellows ontvangen in Nederland een maandelijks stipendium à €1.500,-. Dat is aan de bovenkant van wat in de sector gebruikelijk is. In Turkije en Indonesië ontvangen de fellows een stipendium van respectievelijk €650,- en €450,-. Dit is vastgesteld op voorspraak van de partnerorganisaties in Istanboel en Jakarta en komt overeen met de levensstandaard aldaar.

Voor medewerkers in dienst volgt BAK de Richtlijn functie-en loongebouw presentatie-instellingen voor beeldende kunst uit 2019. Naast de beloning van personeel zijn ook randvoorwaarden als reis- en onkostenvergoeding, pensioenregeling, opleiding en training (zowel collectief als individueel) geregeld. Afspraken worden vastgelegd in een contract. Jaarlijks worden evaluatiegesprekken gevoerd.

Freelancers die een vastomlijnd product afleveren (bijvoorbeeld foto's of catering), krijgen betaald op basis van hun offerte. Freelancers met een minder vastomlijnde opdracht in het kader van een productie of onderzoek worden op uurbasis beloond. Dit wordt vastgelegd in een overeenkomst van opdracht. Freelancers worden beloond overeenkomstig de Richtlijn functie-en loongebouw. Redacteuren en vertalers worden in het algemeen per woord betaald zoals in die beroepsgroepen gebruikelijk is.

Stagiairs ontvangen een stagevergoeding en vrijwilligers krijgen een vergoeding volgens de regels van de belastingdienst. Bovendien hebben zij gratis toegang tot het programma van BAK.

Zowel de Raad voor Cultuur als de cultuurnotacommissie van de gemeente Utrecht noemt BAK in de respectievelijke adviezen als voorbeeldstellend op het gebied van Fair Practice.

Omdat BAK uiteraard de Fair Practice Code zo goed mogelijk wil naleven, levert dit ook de nodige uitdagingen op. Enerzijds wil BAK uiteraard contracten aangaan met werknemers, aan de andere kant zijn verplichtingen langer dan twee of drie jaar soms lastig (in verband met de overgang naar een vast contract) omdat de subsidies voor presentatie-instellingen in de afgelopen cultuurperiodes nogal fluctueren en onbekend is of er in een volgende periode dezelfde middelen beschikbaar zijn.

In het door het ministerie van OCW uitgegeven *Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2021-2024*, wordt instellingen gevraagd via een tabel inzicht te geven in de uurlonen van alle personen die werkzaamheden hebben verricht voor hun organisatie in het te verantwoorden kalenderjaar: werknemers, zelfstandigen/freelancers, overige betaalde krachten, stagiair(e)s en vrijwilligers. De Zaak Nu heeft al eerder aan het ministerie van OCW aangegeven dat we aan dit verzoek gehoor kunnen geven met betrekking tot werknemers in vaste en tijdelijke dienst, stagiairs, vrijwilligers en zzp'ers die werken volgens een uurtarief. Daarmee zijn we echter niet volledig omdat we veelvuldig werken met zzp'ers die hun tarief niet via een uurloon bepalen, maar op basis van andere richtlijnen en afspraken. Kunstenaars en performers worden gehonoreerd op basis van de Richtlijn Kunstenaarshonoraria, een fee die afhangt van de soort bijdrage aan bijvoorbeeld een presentatie. Vertalers en schrijvers werken met een woordprijs of een vast tarief. Caters en fotografen worden vaak betaald per maaltijd of per foto of per opdracht. Voor deze zzp'ers is het onmogelijk om te bepalen wat een uurtarief is, het doet geen recht aan de verschillende richtlijnen die worden gehanteerd voor de desbetreffende werkzaamheden en het brengt een grote administratieve last met zich mee die slechts zeer

zijdelings met de opdracht van presentatie-instellingen te maken heeft. De tabel van freelancers beslaat daarom degenen die in hun praktijk een uurtarief hanteren.

Covid-19

Ook tijdens de pandemie heeft BAK alle freelancers en vrijwilligers betaald waar reeds afspraken mee waren gemaakt, ongeacht of het werk kon worden geleverd. Dat betekent dat freelancers met langer lopende opdrachten volgens hun overeenkomst zijn betaald en freelancers met een eenmalige opdracht (bijvoorbeeld technici, fotografen, koks) volgens afspraak zijn uitbetaald. Vrijwilligers hebben voor de diensten de afgesproken vrijwilligersvergoeding ontvangen, ook als deze niet door konden gaan.

BAK verkeert in de gelukkige omstandigheid dat we van niemand afscheid hebben hoeven nemen door deze crisis. Wel trekt de crisis soms een zware wissel op medewerkers: het begrip flexibiliteit is uitgerekt tot boven het maximale waarbij regelmatig programma's op het allerlaatste moment op een andere manier georganiseerd moesten worden. Vanuit de directie is er extra aandacht besteed aan (individuele) gesprekken met medewerkers en vooral het binnen de geldende maatregelen kijken wat er toch mogelijk is, bijvoorbeeld meer op kantoor werken.

BAK heeft diverse kunstenaars en cultuurwerkers extra opdrachten verleend, variërend van kleinere bijdragen in een paneldiscussie of een artikel, tot onderzoeksopdrachten en grotere werken. Ook bij BAK zien we dat kunstenaars en ondersteunende medewerkers de sector verlaten en in andere sectoren werk vinden. Niet alleen uit financiële noodzaak, maar ook omdat men graag een zinvolle werkinvulling wil. Des te meer reden om altijd veilig open tot uitgangspunt te maken in plaats van alles te sluiten.

Eva Postema nam namens De Zaak Nu deel aan de landelijke werkgroep 'trickle down' onder leiding van PACCT over hoe de coronasteun in verschillende sectoren ook bij werkenden in de sector terecht is gekomen.

Een veilige werkomgeving

Na de aanscherping van de gedragscode en de ontwikkeling van protocollen in 2020, zijn er in 2021 twee medewerkers van BAK in training gegaan voor de rol van aandachtsfunctionaris. Zij houden binnen het team het onderwerp op de agenda, entameren het gesprek en hebben een signaalfunctie binnen de organisatie. Tot nu toe werd in het protocol doorverwezen naar een externe vertrouwenspersoon bij MORES. Omdat zij echter aangaven alleen nog als 'noodopvang' te kunnen fungeren, hebben we besloten om een contract aan te gaan met het Landelijk Buro Integriteit & Vertrouwenspersoon. Samen met vier andere organisaties in Utrecht en Amersfoort hebben werknemers via die weg vanaf maart 2022 toegang tot een onafhankelijke, gecertificeerde vertrouwenspersoon. Een veilige werkomgeving is een belangrijk onderwerp dat blijvend geagendeerd zal worden.

Risicomanagement

BAK heeft een risicomatrix opgesteld waarin de belangrijkste risico's, beheersmaatregelen en verantwoordelijkheden zijn vastgesteld. Deze wordt elk jaar bijgewerkt en besproken in de vergadering van de Raad van Toezicht. De accountant voert jaarlijks tweemaal een controle uit: in het najaar een interimcontrole die met name ingaat op processen en procedures en in het voorjaar op de financiën. BAK heeft regelmatig mondeling en schriftelijk overleg met de belangrijkste subsidiegevers: het ministerie van OCW en de Gemeente Utrecht.

Hedendaagse beeldende kunst heeft in het algemeen een precare positie in het culturele veld. Een belangrijk risico voor BAK is daarmee de afhankelijkheid van het subsidiestelsel en het politieke klimaat. De praktijk in de afgelopen decennia heeft geleerd dat de subsidies voor presentatie-instellingen kunnen fluctueren. In hoogte, in aantal en ook in de manier van subsidiëren (via fonds of basisinfrastructuur bijvoorbeeld). Bovendien blijkt ook uit het advies van de Raad voor Cultuur dat er meer positief beoordeelde presentatie-instellingen zijn dan plekken in de basisinfrastructuur. Het blijft daarom een risico om plannen te formuleren en verplichtingen aan te gaan voor periodes die over de subsidietermijn heen gaat. Op dit moment lopen verplichtingen daarom waar mogelijk gelijk met subsidieperiodes. Dat betekent echter ook iets voor de zekerheid die je als werkgever kunt bieden aan je medewerkers (Fair Practice Code).

Binnen de totaalbegroting en binnen projectbegrotingen wordt altijd ruimte gehouden om bij te kunnen sturen bij tegenvallende resultaten.

De afhankelijkheid van subsidies is niet eenvoudig te veranderen voor het deel van de sector dat zich niet begeeft in de wereld van de kunstmarkt en waar BAK een leidende positie inneemt, en bovendien zijn eventuele alternatieven onwenselijk. Wel wordt dit risico zoveel mogelijk beheerst door in gesprek te blijven met subsidiegevers en de belangen onder de aandacht te brengen, de financieringsmix uit te breiden met andere financieringsbronnen en verplichtingen zoveel mogelijk gelijk te laten lopen met subsidieperiodes. De huidige crisis bewijst echter dat het ondernemerschap in de cultuur dat de afgelopen jaren werd gepromoot, nu veel instellingen en mensen in kwetsbare posities brengt. BAK pleit voor meer zekerheid voor gesubsidieerde instellingen dan die de huidige vierjarige cyclus op dit moment biedt. Dit zou de continuïteit, de programmering en de zekerheid voor de mensen die er werken zeer ten goede komen.

8. Financiën

8.1 Exploitatieresultaat en reserves

Het jaar 2021 werd afgesloten met een positief exploitatieresultaat van €441.266,- voor resultaatverdeling. Voor het grootste deel is dit overschot te danken aan de latere start – veroorzaakt door de Covid-19-maatregelen – van zowel het postacademische programma als het programma voor publieksbereik. Er wordt een bedrag van €2.078,- gedoteerd naar het bestemmingsfonds van de Gemeente Utrecht en een bedrag van €5.188,- gedoteerd naar de algemene reserve.

Door de strenge maatregelen konden niet alle beschikbare middelen direct besteed worden zoals gepland en daarom worden de volgende bestemmingsreserves ingericht:

- Postacademisch programma: €117.000,-. Door de start van het programma in september in plaats van in februari, zal de eerste lichting pas in juni 2022 klaar zijn. De middelen die hiervoor nodig zijn, worden daarom gereserveerd voor de eerste helft van 2022.
- Programma publieksbereik: €137.000,-. Ook dit programma is later gestart dan gepland door de Covid-19-maatregelen. De middelen die nog niet zijn gebruikt – deels voor programmakosten en deels personeelskosten – zullen daarom gebruikt worden in de volgende jaren.
- *Prospections*: €65.000,-. *Prospections* is een succesvol platform gebleken voor onderzoek, discours en programma. Daarnaast geeft het BAK de mogelijkheid om kunstenaars, schrijvers en wetenschappers (kleine) opdrachten te geven. Omdat het herstel na de crisis nog niet in zicht is, houden we dit platform graag in stand. Met dit bedrag,

gereserveerd uit de corona-steun, kunnen we een jaar lang een freelancer een parttime dienstverband geven en diverse kunstenaars van opdrachten voorzien.

- Publiek programma: €90.000,-. Omdat niet al het geplande en gewenste programma doorgang heeft kunnen vinden, reserveren we dit bedrag voor programma dat we graag alsnog willen programmeren. De verwachting is dat dit in de komende drie jaar gebruikt zal worden.
- Young Fellowship: €15.000,-. In het beleidsplan was reeds voorzien dat dit bedrag de eerste twee jaar van de beleidsperiode gereserveerd zou worden voor het Young Fellowship dat in 2023 van start gaat.
- Project Marion van Osten: €10.000,-. In nagedachtenis van kunstenaar Marion van Osten was een programma voorzien in 2021. Door de omstandigheden kon dit echter nog geen gestalte krijgen, maar wordt dit ontwikkeld in 2022.
- De bestemmingsreserve RAOCCC à €70.403,- blijft staan en zal de komende jaren vrijvallen.

8.2 Financiën

De basis van de financiering van het programma in 2021 is de bijdrage van het Ministerie van OCW in het kader van de Basisinfrastructuur 2021–2024 en de meerjarige ondersteuning door de Gemeente Utrecht.

In de periode 2021–2024 ontvangt BAK van zowel het Ministerie van OCW als van de Gemeente Utrecht een jaarlijkse bijdrage op basis van haar beleidsplan 2021–2024.

In 2021 heeft de Gemeente Utrecht €540.255,- bijgedragen, het Ministerie van OCW draagt €1.091.181,- bij. De bijdrage van OCW is verdeeld in een bedrag van €834.463,- voor de presentatie-instelling en €256.718,- voor het postacademische programma. Het totaal aan structurele subsidies komt daarmee uit op een bedrag van €1.631.406,-.

Naast de structurele subsidie heeft BAK ook een extra bijdrage à €87.500,- ontvangen uit het coronasteunpakket ontvangen van het Ministerie van OCW. Deze steun is in 2021 deels gebruikt voor het platform *Prospections* en opdrachten aan kunstenaars en andere freelancers. Deels worden deze middelen gereserveerd om *Prospections* in 2022 te kunnen voortzetten.

BAK verkeert in de gelukkige omstandigheid dat er geen acute financiële problemen zijn ontstaan door de crisis. Hierbij is de coulance van de verschillende overheden (Ministerie van OCW en de Gemeente Utrecht) en de private fondsen van groot belang geweest. BAK heeft naast de bijdrage uit het coronasteunpakket van het ministerie geen gebruik hoeven maken van andere steunmaatregelen.

Enerzijds zijn inkomsten weggevallen, anderzijds zijn er ook minder kosten gemaakt doordat programmering geen of alleen online doorgang kon vinden. BAK heeft hierdoor alle financiële afspraken kunnen nakomen, ook met freelancers en vrijwilligers. Daarnaast zijn er extra opdrachten aan kunstenaars verleend.

Met een relatief flexibele programmering, coulance van overheden en meer mogelijkheden door het wegvallen van de maatregelen, verwacht BAK ook in 2023 geen acute financiële problemen te ondervinden. Wel is er de zorg voor het lange termijneffect van deze crisis op de culturele sector als geheel.

Balans per 31 december 2021

	per 31-12-2021	per 31-12-2020
	€	€
Activa		
Materiële vaste activa	19.453	24.780
Totale vaste activa	19.453	24.780
Vorderingen	72.876	70.695
Liquide middelen	802.896	382.505
Totale vlottende activa	875.772	453.200
Totale activa	895.225	477.980
Passiva		
Algemene reserve	204.970	199.783
Bestemmingsreserves	504.403	70.403
Bestemmingsfonds gemeente Utrecht - Cultuurnota 2021-2024	2.078	-
Totaal eigen vermogen	711.451	270.186
Voorziening groot onderhoud	20.207	11.915
Totale voorzieningen	20.207	11.915
Langlopende schulden	30.655	37.434
Totale langlopende schulden	30.655	37.434
Crediteuren	86	18.634
Overige te betalen en vooruit ontvangen bedragen	132.826	139.811
Totale kortlopende schulden	132.912	158.445
Totale passiva	895.225	477.980

Staat van Baten en Lasten 2021

	Realisatie 2021 €	Begroting 2021 €	Realisatie 2020 €
Baten			
Directe opbrengsten	52.720	34.000	45.192
Indirecte opbrengsten	10.518	24.000	10.354
Subsidie OCW Cultuurnota	1.091.181	1.069.111	838.423
Subsidie Gemeente Utrecht Cultuurconvenant	540.225	540.225	521.291
Overige subsidies / bijdragen	194.279	207.900	183.658
Totaal baten	1.888.923	1.875.236	1.598.918
Lasten			
Beheerlasten personeel	200.193	199.432	186.885
Beheerlasten materieel	162.390	156.173	154.952
Activiteitenlasten personeel	529.868	613.200	499.975
Activiteitenlasten materieel	551.903	906.431	670.862
Totale lasten	1.444.354	1.875.236	1.512.674
Saldo bedrijfsvoering	444.569	-	86.244
saldo rentebaten/-lasten	-3.303	-	-480
Exploitatieresultaat	441.266	-	85.764
Resultaatbestemming			
Mutatie Bestemmingsfonds Gem.Utrecht 21-24	2.078	-	-
Mutatie Bestemmingsreserves	434.000	-	35.403
Mutatie algemene reserve	5.188	-	50.361
Exploitatieresultaat	441.266	-	85.764

WNT-verantwoording 2021

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op stichting BAK, basis voor actuele kunst. Het voor stichting BAK, basis voor actuele kunst toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000,- (algemeen bezoldigingsmaximum)

Gegevens 2020		
bedragen x €1	M. Hlavajova	E. Postema
Functiegegevens	Algemeen/Artistiek directeur	Zakelijk directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	99.053	72.661
Beloningen betaalbaar op termijn	4.137	2.927
<i>Subtotaal</i>	<i>103.190</i>	<i>75.588</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000	209.000
-/- onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	103.190	75.588
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2020		
bedragen x €1	M. Hlavajova	E. Postema
Functiegegevens	Algemeen/Artistiek directeur	Zakelijk directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	90.074	66.074
Beloningen betaalbaar op termijn	4.360	2.761
<i>Subtotaal</i>	<i>94.434</i>	<i>68.835</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	201.000
Bezoldiging	94.434	68.835

Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.700 of minder

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
N.L. Jouwe	Voorzitter Raad van Toezicht
C.J.M. Zijlmans	lid Raad van Toezicht
F.W.A. Korsten	lid Raad van Toezicht
K.E. Watson	lid Raad van Toezicht
M.S.J. Top	lid Raad van Toezicht
S.G.S. Mangoendinomo	lid Raad van Toezicht